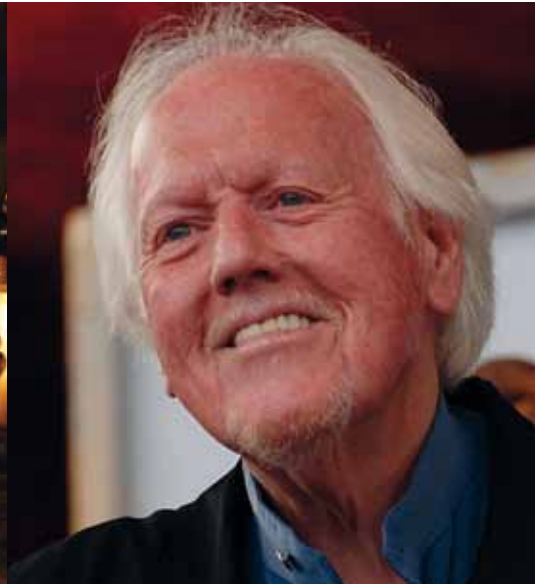

SALTSJÖBADENS

FÖRSAMLINGSBLAD

SALTÄREN

Nr 6 2016

ALLT OM
ALLHELGONA
I SALTSJÖBADEN

Skattkistan

FOTO: Arne Hycckenberg

DET VAR EN fredag för 17 år sedan i Göteborg. Jag höll en begravning för en gammal man. En halvtimme före begravningen skulle börja stod jag framme vid

kistan och förberedde mig som jag brukar

Då kom ett av barnbarnen fram till mig, en 12-årig pojke, vars morfar skulle begravas. Pojken ställde sig precis bredvid mig, la sin hand på kistan och sa bestämt: *"Hörrdu prästen, det här är ingen vanlig kista. Det här är en skattkista. För här ligger min morfar!"*

DETTA ÄR NOG bland det finaste jag har fått höra som präst. En skattkista! Morfar var pojkens skatt och jag vet att pojken och de andra barnbarnen var morfars skatt. Jag lyckades ta med pojkens ord om skattkistan i mitt tal till den gamle mannen i begravningsceremonin.

Jag använder denna bild om skattkistan då och då i begravningsgudstjänster när det finns barn med. Men berättelsen om skattkistan passar egentligen lika bra för vuxna.

FÖR SÅ SER VÅRA LIV ut när de är som bäst. Vi skapar vänskaps- och kärleksband till varandra som blir minnen som vi bär med oss genom livet. Ja, de blir till värdefulla skatter som vi bär allra närmast våra hjärtan.

Men det finns också platser som är betydelsefulla och viktiga för oss. Skogsö kyrkogård är en sådan plats. Skogsö är en skatt för så många människor i Saltsjöbaden.

Där omfamnas älskade familjemedlemmar och vänner av Skogsös fridfulla jord. Där susar skogen och där porlar Stäkets vatten. Där finns barn, ungdomar och vuxna begravda och där finns mycket kärlek och mycket sorg. Ja, Skogsö är verkligen en skatt och en plats att bära allra närmast hjärtat.

I ALLHELGONTID så minns vi dem som vi älskat, som vi saknar och längtar efter. Vi tändar våra ljus, vi pratar med nära och kära som är bortom tid och rum, långt bort och ändå så nära. Vi pratar med varandra, tröstar med en kram och så minns vi glädjen. Vi ler och vi minns tillsammans. Vi bär varandra inom oss som skatter allra närmast våra hjärtan. Och inte ens döden kan skilja oss åt!

KYRKAN BÄR på sin stora skatt. Och den är det varje församlings uppdrag att berätta om. Om och om igen: att varje människa är en skatt närmast Guds hjärta. Och inte

bara människan, utan allt som lever och andas och är till, är omslutet av Guds kärlek.

Som vi sjunger så ofta om vid dop och konfirmerationer här i Saltsjöbaden och många andra kyrkor och församlingar:

"Du vet väl om att du är värdefull, att du är viktig här och nu. Att du är älskad för din egen skull. För ingen annan är som du." (ps 791)

ORD SOM HANDLAR om allas vårt behov av att verkligen och på djupet bli sedda, bekräftade och älskade. Ord om att vi behöver varandra, här och nu. Men också ord om att vi behöver veta att någon minns oss när våra liv här på jorden är slut. Att vi också får höra orden: Det här är ingen vanlig kista. Det är en skattkista. För här ligger min älskade morfar eller pappa, dotter eller hustru.

OCH SÅ EN GÅNG, bortom tid och rum, en plats som ingen av oss vet något om, där någonstans finns Någon som tar emot oss med kärlek och som minns oss, minns våra liv, minns våra namn. Det är kyrkans eviga hopp, den stora Skatten att berätta om – att du och jag är skatter allra närmast Guds evigt älskande hjärta.

Thomas Arlevall, kyrkoherde
08-749 19 11

thomas.arlevall@svenskakyrkan.se

Döpta

Eva Olivia Sonja Anglevik Österbom
Lina Birgitta Josefin Abrahamsson
Isabella Bäckmalm
Sten Ossian Enqvist
Archibald George Leslie Hughes
Marta Louisa Nessim
Everly Elena Bayardo
Victor John Guillaume Hansson
August Sigvard Bertil Johard
Edmund Hugo Ernst Weise Westman

Wilhelm Harry Erik Hesselroth
Franke Arvid Lou Harrysson
Zoe Pauline Elisabeth Clacton
Oscar Nordenvall
Noah Emil Eddie Beer
Evelina, Kristina Naggi, Charlotte Danielsson
Elin Ami Greta Carolina Flodmark
Nils Weibull
Madeleine Leonie Diana Arlert
Lydia Brit Elisabet Bohman

Avlidna

Ingrid Egnell
Laila Helmiä Petersson
Sven Einar Wallgren
Ann-Catherine Wickman
Björn Ivar Axelsson
Folke Valdemar Lingegård
Lars Göran Wessman
Anna Greta Lindberg
Sven Åke Cason
Lennart Karl Seved Larsson

Inga Augusta Öhrström
Barbro Viktoria Book
Asta Iris Margareta Jonsson
Carl Torsten Sölve Fasth
Erik Johansson
Per Sven Gottfrid Sorte

Språkcafé

Tillsammans med frivilliga och Saltsjöbadens bibliotek erbjuds denna höst språkträning för nyanlända.

Visste du...

...att församlingen driver en förskola? Den heter Nyckelpigan och arbetar med en unik profil: natur, musik och andlighet. Nyckelpigan rymmer avdelningarna Pingvinen, Duvan, Pandan och Lammet. Läs mer om förskolan på www.forskolannyckelpigan.se

Bilder, bilder, bilder

Du vet väl att du kan följa församlingen i bilder. På saltisbilder.smugmug.com hittar du bland annat bilder från startgudstjänsten, konstvandringen på Skogsö, skördefesten och Vokalensemblen Alicias höstkonsert.

Fullt hus på Au Pair café

På Au Pair café kan de som jobbar som au pair träffa andra unga människor. Höstens caféer har varit välbesökta med besökare från Tyskland, Österrike, Frankrike, Island, Finland, Thailand och USA.

Höstvandring

I början av oktober gick Assisikonfirmanderna ut på en härlig pilgrimsvandring. En vandring fylld med funderingar, samtal och tystnad.

Årets Cervinstipendiat

I samband med startgudstjänsten den 11 september delades årets Cervinstipendium ut till Lotta Leitz. Stort grattis!

EN GEMENSKAP. EN TILLHÖRIGHET.

Om du vill bli medlem i Svenska kyrkan, kontakta expeditionen 08-748 19 00, Saltsjöbadens församling, Kyrkplan 2, 133 34 Saltsjöbaden eller saltsjobadensforsamling@svenskakyrkan.se.

Allhelgona

Under allhelgonahelgen kommer många ljus att brinna i höstkylan. Ljuset säger något som kanske inte ord och tankar räcker till för.

Uppenbarelskyrkan och Skogsö kapell är öppna under allhelgonahelgen för ljusständning och bön. Vid vissa tidpunkter avbryts tystnaden av andakt eller musik- och minnesgudstjänst

FOTO: Arne Hyckenberg

60 000 ljus

Inför allhelgonahelgen delar Svenska kyrkan i Stockholm ut 60 000 ljus i kollektivtrafiken.

Tänd ljus på nätet

Många söker sig till en kyrkogård under allhelgonahelgen för att tända ett ljus. De som inte kan besöka en kyrkogård kan istället tända ett ljus på kyrkans digitala bönewebb be.svenskakyrkan.se

FREDAG 4 NOVEMBER

17.00 Ljusandakt. *Skogsö kapell.*
Stillhet & Ro, Ulrica Hamrin, pedagog.

LÖRDAG 5 NOVEMBER

11.00 Temagudstjänst. *Skogsö kapell.*
Annchristine Björk, Anna Höglund, präst

13.00, 14.00, 15.00 Musikandakter. *Skogsö kapell.*
Stilla musik där man får komma och gå som man vill,
tända ljus, be en bön, sitta och meditera.
Susanne Francett, sång och violin, Eric Francett, kontrabas

18.00 Allhelgonakonsert, John Rutter "Requiem" och Felix Mendelssohn "Hear my prayer". *Uppenbarelskyrkan.*
Hannah Holgersson, solist, ensemble ur Stockholm Concert Orchestra, Mathias Kjellgren, orgel, Saltsjöbadens kyrkokör Katja Själänder, dirigent.
Entré 100 kronor. Biljetter säljs vid entrén 1 timme innan.

SÖNDAG 6 NOVEMBER

11.00 Minnesgudstjänst med ljuständning.
Uppenbarelskyrkan.
Thomas Arlevall, präst, Vokalensemble Alicia, Björn Paulson, dirigent.
Namnen på de under året avlidna läses i kyrkobönen.

Personal på plats

Under lördagen kl 11-15, finns personal tillgänglig i servicehuset för information om gravärenden. Personal finns även tillgänglig på kyrkogården under hela lördagen.

Varm dryck

Välkommen till kapellkällaren på Skogsö om du vill ta en paus. Där finns kaffe och bord att sitta ned vid. Under lördagen 12-17 serveras även varm buljong.

Svenska kyrkans unga (SKU)

Svenska kyrkans unga i Saltsjöbaden kommer också att finnas på plats på Skogsö.

Begränsad parkering

När parkering är "full" vid kyrkogården så erbjuds under lördagen transport fram och tillbaka till kapellet från vägskalet.

Hjälp att komma till Skogsö

Du som har svårt att ta dig till Skogsö kan åka gratis kyrkskjuts lördag 5 november kl 10-16. Förhandsboka senast fredag 4 november kl 10, Lena Ljungars 0703 42 93 76, saltislena@telia.com

Öppet under helgen

SKOGSÖ KAPELL	UPPENBARELSKYRKAN
Fredag 08.00-19.00	Fredag 08.00-16.30
Lördag 09.00-19.00	Lördag 10.00- 16.30
Söndag 09.00-16.30	Söndag 10.00-16.30

360 grader

På Facebook kommer man att kunna se en film i 360° från en kyrkogård vid allhelgona. Det är ett sätt att göra det lättare för människor att uppleva kyrkogården och göra den tillgänglig för fler.

NY BOK Om Skogsö

Till allhelgona kommer en ny bok om Skogsö kyrkogård och kapell. Boken täcker det historiska arvet, tillkomsthistorien, landskapskonst och arkitektur. För texten svarar Sven-Åke Cason och Björn Uhlén. Saltaren kan här publicera ett utdrag från boken.

FOTO: Arne Hyckenberg

Saltsjöbaden bildades som samhälle under en händelserik period kring sekelskiftet 1900. Åren var fyllda av skapande insatser. Många av dem hade Knut A. Wallenberg som initiativtagare.

Det var också Wallenberg som åren därefter var den drivande kraften bakom bildandet av "Järnvägsbolaget Stockholm-Saltsjön" (1892). Bolaget fick överta markkontraktet och ansvaret för att anlägga järnvägen från Stockholm ut till Saltsjöbaden. Redan vid halvårsskiftet 1893 kunde järnvägsförbindelsen och Grand Hotel i Saltsjöbaden invigas.

Samhället började befolkas och fungera. Egen köping blev Saltsjöbaden 1909 efter att ha avknoppats från Nacka.

Saltsjöbaden fick därefter en egen kyrkoförsamling den 1 maj 1913 efter att tidigare ha tillhört Nacka församling.

Men redan några år tidigare (1910) hade Wallenberg gett arkitekten

Ferdinand Boberg uppdraget att bygga en kyrka för invånarna i samhället. Den invigdes den 18 maj 1913, alltså bara några veckor efter det att församlingen hade kommit till. Uppenbarelskyrkan, som den kom att kallas efter Nathan Söderbloms religiösa idéprogram, donerades av Alice och Knut Wallenberg till församlingen dagen efter invigningen.

Nu var Saltsjöbaden självbestämmande även i kyrkligt avseende. Församlingen hade bildats, kyrkan fanns på plats, och Nils Widner kallades genom Wallenbergs personliga insats in till tjänsten som kyrkoherde (1914). Det blev naturligtvis mycket som krävde kyrkoledningens omsorg och förutseende de första åren. Där fanns bland annat förhoppningen om en egen kyrkogård.

Påtryckningar

Församlingens kyrkogård och kapell på Skogsö invigdes på Kristi himmelfärds

dag den 5 maj 1921 av kyrkoherde Nils Widner. Frågan om att anlägga en egen kyrkogård hade väckts i kyrkorådet många år tidigare.

Även kyrkorådet i Nacka utövade påtryckningar på Saltsjöbadens nybildade församling för att få den att snarast börja anlägga en egen kyrkogård. Tydligen befarade de församlingsansvariga i den tidigare moderförsamlingen trängsel på sin egen kyrkogård, som sedan 1892 fanns i Nacka intill allfartsvägen mot Stockholm.

Kyrkoherde Widner svarade 1915 i en intervju i tidningen "Saltsjöbaden" att församlingen "under lång tid spanat efter ett till begravningsplats lämpligt område" men att arbetet försvårats av Saltsjöbadens mycket kuperade terräng. Dessutom måste man ha vissa anspråk på en begravningsplats, den måste ligga lämpligt till, ligga i en vacker trakt och helst vid en sjö.

Planläggningen

Nils Widner myntade själv begreppet "Sveriges vackraste kyrkogård" i sitt tal inför kyrkorådet, då det formellt beslöt om investeringen vid sitt sammanträde i december 1916. Dessförinnan hade ingenjörsfirman Bennet & Comp på kyrkorådets uppdrag företagit undersökningar och borrningar på sex olika områden, som ansågs tänkbara för en begravningsplats.

Enligt Nils Widners uttalande låg fyra av ställena intill vatten, nämligen intill Boo gamla kyrkogård, vid Vårgårdmarens västra strand, vid Moranviken intill Moranäs fiskestugor samt vid Stäket intill vattenlinjens sydvästgräns. Av ursprungliga sex förslag kvarstod i slutrundan två alternativ inom området runt Stäket. Förutom de vackra lägena blev de geologiska studierna av jordlagringarna och vattenavrinningen avgörande för kyrkorådets val av plats för kyrkogården.

Förslaget på placering av kyrkogården intill skansarna vid Baggensstäket var mycket känsligt. Det kan utläsas i en del tidningsinlägg under 1915 och av glöden i debatten, som föregick kyrkostämmans beslut om lokaliseringen under slutet av 1916. Dagens Nyheter tillägger att urinvånarna protesterar mot "vanhelgandet av denna minnesplats", där den ryska invasionstruppen 1719 kastades tillbaka. Tidningens avslutande kommentar är inte utan poäng: "Var de protesterande urinvånarna var tillfinnandes kunde ingen förstå; Stäket har bara en invånare och det är järnvägsbolagets arrendator sedan många år tillbaka"

Uppdraget

Vid kyrkostämmans möte den 25 oktober 1915 fick kyrkorådet uppdraget att låta

en sakkunnig person ta fram utkast till ritningar på en kyrkogård och ett preliminärt kostnadsförslag. Därmed skulle stämman förses med ett komplett beslutsunderlag.

Det tog kyrkorådet bortåt ett år för att följa upp stämmans vilja och agera på utredningsuppdraget. Vid rådets sammanträde den 12 oktober 1916, engagerades den då 37-åriga ingenjören Erik Bülow-Hübe för uppdraget. Erik Bülow-Hübe hade som ung civilingenjör huvudsakligen arbetat med att ta fram stadsplaner i några mellanstora svenska städer. Där hade han redan tidigt visat stor förmåga och skicklighet att integrera park och natur med bebyggelse.

(---)

I slutet av året 1919 hade arbetet med kyrkogården på Skogsö fortskridit så långt att tidningen "Saltsjöbaden" den 19 december 1919 fann anledning att lämna en lägesrapport till många nyfikna saltsjöbadsbor. Tidningen rapporterade att arbetet nalkades sin fullbordan och att "flera gravfält redan iordningsställt och att det nu arbetas med att uppföra en mur med portal runt gravplatserna".

Tidningen kunde också avslöja att beslutet om gravkapellets utformning var nära förestående, att det skulle byggas av trä och förses med kupol och klocka. I en senare förhandstitt skriver tidningen: "Kyrkogården omgärdas av en vacker mur av samma material som kapellgrunden och blir (den) i sinom tid mossbevuxen som en kyrkogårdsmur – när det finns en sådan, vilket är rätt sällsynt – ägnar och anstår".

OM BOKEN

En första utgåva av berättelsen om Skogsö kyrkogård och kapell utkom 1993 i samband med församlingens och Uppenbarelsekyrkans 80-årsjubileum. Skriften var författad av Sven Åke Cason. Mycket har hänt efter 1993 i fråga om kyrkogårdens utveckling och kapellets roll i församlingens verksamhet. Denna nya utgåva är en bearbetning av Sven Åke Casons text och en komplettering med vad som har gjorts på Skogsö under perioden 1993 - 2016. Boken blir också en hyllning till Sven Åke, som dog i slutet av september detta år. Han vilar nu själv i frid på den kyrkogård, han så kärleksfullt har berättat om. Kompletteringar och bearbetning har inledningsvis gjorts av Sven Åke själv. Björn Uhlén har därefter stått för den övergripande bearbetningen och ytterligare tillägg.

Tack Sven Åke

Sven Åke Cason gick bort under hösten. Här återges en del av det tal som Anita Müllern-Aspegren, kyrkorådsordförande, höll vid minnesstunden.

Jag vill som din efterträdare på kyrkorådsstolen tacka för det ofantliga arbetet och engagemanget du lagt ner som kyrkorådsordförande, kyrkofullmäktigeordförande, kyrkvård, författare till två skrifter, guide och som intresserad kyrkobesökare.

Energin och målmedvetenheten gjorde att du lyckades med så mycket och jag är så glad över allt du lyckades med. Du har genom dina fantastiska guidningar berättat om Nathan Söderbloms vision och arbetet hur Uppenbarelsekyrkan blev till och de som guidar idag har lärt sig av dig

Ändå vet jag inte om det var Skogsö kyrkogård och kapell som låg dig närmast om hjärtat

Det var tack vare dig, som Skogsö kapell idag används till dop, vigslar och gudstjänster. Det var du, som initierade att en piporgel kom på plats och att, med Gunvor Westelius hjälp, kapellet fick en ljusare inredning. 1992 fick kapellet fasadbelysning samt vägarna och stigarna på Skogsö belysning. Och 1993 vid Uppenbarelsekyrkans 80-årsjubileum gavs den lilla boken om Skogsö kyrkogård och kapell ut, författad av dig.

Du ville förmedla kunskap till kyrkobesökarna och till oss som bodde i församlingen om vår kyrka, om vårt kapell, om vår församling

I ditt engagemang som förtroendevald har du bidragit till att det finns ett stort utrymme i hjärtat för Skogsö kyrkogård och kapell hos många saltsjöbadsbor.

FOTO: Arne Hyckenberg, Christina Koch

Fokus Skogsö

Satsning på skötseln, ny maskinpark, digitalisering av gravkartan och flera nya medarbetare. Det är mycket på gång på Skogsö och nu väntar Skogsö 2.

Skogsö kyrkogård och kapell på invigdes 5 maj 1921 av kyrkoherde Nils Widner. Hans ord om Skogsö lever vidare än idag. *"Dess griftegård är en av de vackraste som finns. Här skola de döda få vila under väl vårdade gravkullar och de*

efterlevande skola också här finna frid och lugn undan oron och jäktet när de besöka de bortgångna fränderna."

Dessa ord var utgångspunkten när kyrkorådet i april 2014 tog ett strategibeslut om hur vi ville se Skogsö kyrko-

gård och kapell i framtiden. Bland annat beslutades en allmän kvalitetshöjning och kvalitetssäkring av arbetet på kyrkogården som resulterat i en satsning på skötseln med hjälp av bland annat Irma Hummel, säkerhetsutbildning för

Kontroll av gravstenar

Under hösten 2016 genomförs kontroller av gravstenssäkerheten på Skogsö kyrkogård. Tester kommer att utföras i enlighet med Centrala gravvårdskommitténs riktlinjer på alla gravstenar som är högre än 30 cm. I de fall då gravstenen inte uppfyller säkerhetskraven kommer graven att märkas upp och gravrättsinnehavaren att kontaktas via brev.

Om gravstenen bedöms vara en stor säkerhetsrisk kommer den att läggas ner. Bakgrunden till gravstenskontrollen är att

flera olyckor, några allvarliga olyckor, har skett på grund av fallande gravstenar. Det är gravrättsinnehavarens skyldighet att se till så att gravstenen inte är en säkerhetsrisk.

Gravdekorationer vintertid

Gravlyktor och marschaller får placeras på graven under tiden 1 okt – 30 april. För att underlätta skötselarbetet och minska brandrisken ska lyktor tas bort under sommarsäsongen.

Efter 1 maj samlar vi in de lyktor som hindrar förvaltningens skötselarbete. De placeras i våra förvaringsställningar på kyrkogården och kan hämtas när som helst, men kasseras efter ett år på grund av utrymmesskäl. Vi är tacksamma för er förståelse.

alla även sommararbetare och en digitalisering av gravkartan.

Nya medarbetare

Från och med den 30 oktober har vi en arbetsledande förman på kyrkogården, Arne Celius. Flera av er har tidigare mött Arne då han arbetade som kyrkvaktmästare både i kyrkan och på Skogsö. Arne kommer nu tillbaka till oss efter att ha varit i Värdö församling. Tommy Zakrisson, som arbetat på somrarna hos oss, tillsvidareanställs nu. Arne och Tommy fyller upp tomrummet efter Hasse Ohlin, som slutade i somras, och Martina Ekdahl, som är beviljad tjänstledighet för studier i minst ett och ett halvt år. Hasse kommer att fortsätta på timmar, vilket vi är glada för. Om vi får tag på rätt person kommer

en ytterligare vaktmästare att anställas med tyngdpunkt på trädgårdsskötsel. Allt detta för att vi vill få Skogsö kyrkogård att bli "en av de vackraste"

Som några av er noterat, har vi gjort i ordning ett besöksrum i huset vid parkeringen, där det går att möta medarbetare och prata om gravärenden. Vi har också uppdaterat maskinparken.

Vi skulle också vilja göra parkeringen och entrén lite finare och har diskussioner med Nacka kommun, som är markägare.

Satsning på "Skogsö 2"

1990 fick Saltsjöbaden ett erbjudande av Nacka kommun att köpa cirka 15 000 kvadratmeter för 9 kr/kvm. Saltsjöbadens församling fick av församlingsbon Birgitta Nordin, som gåva 140 000 kr för att genomföra köpet.

En trädgårdsarkitekt anlätades för planering av det nya området, Skogsö 2, med tyngdpunkt på fler kistgravar, men förslaget lades undan på grund av att det var för dyrt.

I april 2014 gav kyrkorådet dåvarande kyrkoherde Lasse Svensson i uppdrag att återkomma med förslag hur den nya markbiten skulle kunna inlemmas på ett naturligt sätt till "gamla kyrkogården".

Uppdraget gavs efter ett offertförfarande till Landskapsgruppen/Monica Sandberg, som med hjälp av Christina Koch och Erik Palmback nu har påbörjat arbetet med att koppla ihop den nya kyrkogården med den nuvarande.

Den nya delen ligger österut med två befintliga gångar som leder in till en kupe-rad skärgårdsterräng med vackra mossbeklädda bergsidor, stora gamla träd, ormbunkar och utblickar över vatten. Här är naturen starkt närvarande, precis

som på den befintliga kyrkogården, där det råder ett finstämt möte mellan naturen och gravarna. Tanken är att detta förhållningssätt även ska prägla den nya kyrkogården, som nu sakteligen börjar ta form. Slingrande gångar och stigar ska ta oss fram till gläntor och naturmark, till platser för meditation och gravar. Nere vid vattnet kommer det finns gångstråk som binder samman den nya delen med den befintliga kyrkogården och stigarna som leder vidare mot nordost.

Hänsynen till natur och tillgänglighet

När en ny kyrkogård ska byggas, ställs det krav på att den anläggs enligt nu gällande normer om tillgänglighet. Planlösningen och höjdsättningen måste ta hänsyn till platsens stora nivåskillnader. Därför har stor vikt lagts vid att utforma kyrkogårdens gångar och gravområden så att vi uppfyller normen och samtidigt tar den största möjliga hänsynen till skogen och naturen

I den första etappen har pinnar satts ut för att markera var gångarna ska ligga och hur vi ska schakta för att uppnå en bra framkomlighet. Under hösten 2016 och våren 2017 kommer vi att gallra bort sly och träd för att påbörja arbete med gångarna. 2021, när vi firar Skogsös 100-årsdag ska alla markarbeten vara slutförda och alla stigar vara klara för att användas. Därefter kommer vi att fortsätta planeringen av de olika gravområdena.

Om du undrar över något, så prata gärna med våra kunniga vaktmästare som finns på kyrkogården dagtid.

*Christina Koch och
Anita Müllern-Aspegren*

Förändrad begravningsavgift

Riksdagen beslutade i samband med att kyrkan skildes från staten att alla folkbokförda i Sverige med beskattningsbar inkomst ska betala en begravningsavgift. Hittills har varje församling själv fått besluta om storleken på begravningsavgiften och den har varierat mellan 1,20 kr och 0,065 kr/skattekrona. I Saltsjöbaden är avgiften 0,18 kr/skattekrona.

2014 beslutade riksdagen att från 1 januari 2017 ska avgiften/skattekrona vara densamma för alla som betalar skatt. Kammarkon-

toret har beräknat att denna avgift ska vara 0,24kr/skattekrona. Eftersom kostnaderna för att sköta en kyrkogård varierar så mycket innebär det till exempel för Saltsjöbadens del att skillnaden mellan den summa staten får in från saltsjöbadsborna 0,24 kr/skattekrona och 0,18 kr/skattekrona som det kostar att sköta Skogsö går till andra församlingar – alltså en form av Robin Hoodskatt.

Gravavgiften är i realiteten en skatt och ska inte räknas in i medlemsavgiften till kyrkan. Medlemsavgiften i Saltsjöbaden är 0,85 kr/

skattekrona, vilket är förhållandevis lågt. Den ger oss möjlighet att ha en kyrka, präster, musiker, vaktmästare och alla övriga medarbetare samt hela den verksamhet som utförs av både medarbetare och frivilliga.

I vår församling är många som bor i Saltsjöbaden med i kyrkan, fler än genomsnittet döps och konfirmeras och varje söndag kommer en rejäl skara till kyrkan, så du som är en vän till kyrkan och kanske går in och tänder ett ljus ibland, kom till en gudstjänst eller konsert också.

LUTHER

Reformationen har satt djupa spår i svensk kultur. Och vi snackar inte dyster pliktkänsla och asketisk livsstil. Nej, Luthers arv är läskunnighet och jämlikhet.

TEXT Hanna Wallsten FOTO: Andréas Lindström

Den 31 oktober 1517 spikade munken Martin Luther upp 95 teser om den så kallade avlaten, på kyrkporten i Wittenberg. Den medeltida kyrkan hade börjat sälja avlatsbrev och genom att köpa ett sådant, kunde den som hade syndat få förlåtelse utan att behöva göra någon särskild botgöring. Kyrkan behövde pengar till det stora bygget av Peterskyrkan i Rom bland annat. Detta köpsläende med synd och botgöring upprörde Martin Luther, men när han spikade upp sina te-

ser hade han nog knappast tänkt sig vilka enorma konsekvenser det skulle få.

I den tyska reformationens spår

Kyrkans maktelit ville få Martin Luther utesluten och helst avrättad. Samtidigt såg många furstar i Tyskland och kringliggande länder Martin Luthers idéer som mycket fördelaktiga. Om kyrkan, och kejsaren, tappade makt fanns utrymme för furstar att kliva framåt. Martin Luther skyddades och så småningom bildades

nya kyrkor, de evangelisk lutherska, med furstar och kungar som överhuvud. Så även i Sverige. Redan 1527 beslutade riksdagen i Västerås, att kyrkan i Sverige skulle bryta med Rom för att i stället följa den tyska reformationens spår. Vid ett möte i Uppsala 1593 slutfördes övergången.

–Orsaken till att Sverige blev protestantiskt var inte att svenska folket var missnöjda med den katolska kyrkan eller påven. Tvärtom, 1400-talet var ett

mycket fromt århundrade. Men kungamakten såg att Luthers läror kunde stärka statsbygget. Särskilt idén om de två regementena, det andliga och det världsliga. Båda lika kristna och båda lika mycket värda, passade när Gustav Vasa ville få ihop landet under sig, förklarar Urban Claesson. Han är professor vid Högskolan Dalarna med inriktning på kyrkohistoria, och knuten till Svenska kyrkans forskningsenhet.

Själv ta ansvar för sin gudsrelation

Men Luther var också populär bland vanligt folk. Hans pamfletter köptes och lästes. Detta skapade en helt ny, horisontell gemenskap, som katolska kyrkan aldrig konfronterats med tidigare.

Martin Luther ville att varje människa själv skulle ta ansvar för sin gudsrelation. Därför behövde hon ha en grundläggande kunskap om kristen tro, vad som står i Bibeln och vilka dogmer som gäller för kyrkan. Luther översatte Bibeln till tyska och hans översättning spreds snabbt. Han författade också en liten katekes, som presenterade och förklarade tio Guds bud, Herrens bön, Trosbekännelsen, dopet och nattvarden.

Många spår i samhället

Boktryckarkonsten utvecklades vid samma tid som Luther var verksam och hans skrifter fick därför en spridning som idag andra dittills.

Urban Claesson ser många spår av Luthers läror i dagens svenska samhälle.

För det första blev reformationen ett kunskapslyft. Katekesen spreds verkligen över hela landet. 1686 lagstodgades att alla skulle lära sig läsa för att bättre lära sig katekesen. Barn lärde sig läsa hemma eller av byns präst eller kantor.

–Detta planterade ett viktigt frö för framtiden. Folk läste, började diskutera, tänka själva och reformera samhället. Att vi har demokrati har vi delvis Luther att tacka för. Idag har vi en väldigt stark tilltro till det skrivna ordet. Vi förmedlar kunskap genom broschyrer och hemsidor.

Ingen ska lämnas utanför

Luther lade stor vikt vid hushållet som social gemenskap. Husbonden hade ansvar för alla i hushållet och skulle se till

att alla var mätta, klädda och läskunniga. När lönearbete slog igenom, ansåg många lutherska präster, att det var förskräppligt, att arbetsgivarna bara skulle ge arbetarna pengar och sedan lämna dem åt sitt öde.

–Hans tankar var mycket patriarkala, men grundtanken är att ingen ska lämnas utanför. Idag finns det omhändertagande sättet att tänka kvar.

Ett arv som ofta kommit att misstolkas är Luthers teologi, som betonar, att varje människa är syndig och aldrig på egen hand kan "jobba sig ur sin synd". Endast tack vare Guds oändliga nåd finns frälsning för alla, enligt Luther. Men dessa tankegångar har bidragit till en stark samhällsgemenskap, menar Urban Claesson.

–Trots att Sverige är ett av världens mest individualistiska länder, har vi en mycket hög tilltro till politiska beslut och gemensamma aktioner. Det kommer ur tanken att en enskild människa måste lita till något som är större.

Ibland omtalas Luther i samband med plikt känsla, hög arbetsmoral och ett asketiskt liv. Men Luther själv var levnadsglad och betonade ofta, att vila och njutning måste få ta plats i livet. Han sa mycket lite om nykterhet eller arbetsmoral.

Däremot utvecklades på 1800-talet kristen väckelse som hämtade idéer från bland annat den kalvinistiska traditionen, som lägger större vikt vid människans gärningar, vilket räddade många ur alkoholism och fattigdom.

–Jag kan tycka att Svenska kyrkan skulle varit mer lyhörd för det behovet från Fattigsverige som verkligen led av alkohol. Men många präster satte sig emot talet om nykterhet, med hänvisning till Luther.

Pessimistisk syn på människan

Luther hade en ganska pessimistisk syn på människan. Hon var syndig. Men genom just denna pessimism blev kroppen, och i viss mån även kvinnan, befriad.

Tidigare hade kroppen varit föremål för tuktning, späkning och behov trängdes bort till förmån för själens frälsning. Martin Luther såg denna möda som lönlös. Det var ju ändå kört. Och att mannen skulle ha en särställning inför Gud blev också oviktigt. Alla människor var eländiga stackare.

–Martin Luther kallade ofta sin hustru för herr Käti. Hon hade full kontroll på familjens ekonomi och hon försörjde Luthers skrivande genom att driva pensionat för studenter, berättade professor Elisabeth Gerle, också forskare vid Svenska kyrkans forskningsenhet, på bokmässan 2015.

Även om Luther gjorde skarpa gränser mellan vad som var manligt och kvinnligt, helt i sin tid, hade han tankar som inte alls höll sig inom vad som var norm. Han ville till exempel att Käti skulle bli förmyndare för deras gemensamma barn om han dog. Men det fick han inte igenom legalt.

Balansgång

I månadsskiftet oktober/november är påven i Sverige för att fira 500-årsjubileet av reformationen tillsammans med representanter för Lutherska världsförbundet. Detta är en mycket stor händelse. Reformationen delade kyrkan och i 500 år har katolska och protestantiska kyrkan varit antagonister. Men från att ha sett på varandra med avsky har kyrkorna närmast sig varandra och idag finns en ömsesidig respekt. Men reformationen är fortfarande en het potatis, menar Urban Claesson.

–Ja. I generationer har man betonat skillnaderna. Men idag vill ingen hamna i det polemiska som finns i bekännelse-skrifterna. Man får gå balansgång och försöka vara stolt utan att förringa den andra sidan.

Samtidigt finns en stor poäng i att lyfta fram Luther i svensk kultur.

–Vi har ett religiöst arv och det vore bra om svenskar visste mer om det. Då blir det till exempel lättare att förklara för nyanlända varför vi har den politik vi har, säger Urban Claesson.

VAD HÄNDER I SALTSJÖBADEN?

Reformationsjubileet kommer att uppmärksammas på olika sätt under 2017. Program kommer att finnas på webbplatsen i början av 2017.

Fr v: Jonas Eek. Maria Ludvigsson och Erik Herngren.

Dop i en rörig samtid

En utgivningschef. En ledarskribent. En framtidskonsult. Med ett gemensamt uppdrag: Fundera på dopets roll i vår samtid.

TEXT: Arne Hyckenberg FOTO: Jim Elfström, Arne Hyckenberg

Dopet är centralt i Svenska kyrkans liv och teologi. Det är ett sakrament och vägen in i församlingssamfundet. Samtidigt är det för många en tradition som handlar mycket om en högtid för familj och släkt.

Vad har kyrkan egentligen att säga om dopet och hur ska man kommunicera det man vill ha sagt till sin samtid?

För att samtala om dessa frågor möttes Erik Herngren, partner och strategisk rådgivare på Kairos Future, Maria Ludvigsson, ledarskribent på Svenska Dagbladet och Jonas Eek, präst och teologie doktor i religionspsykologi samt utgivningschef på Verbum förlag.

Ro i en rörig tid

Erik Herngren tecknar en bred bild av en föränderlig och komplicerad tid, där det inte alltid är lätt att orientera sig.

–Det finns många orosmoln över vår tid. Vi upplever modernitetens kris, finanskriser, kärnvapenhot, krig och ter-

rorism. Det är rörigt runt arbetslivet och det är rörigt runt människan. En del klarar

MÅNGA DOP I SALTSJÖBADEN

I Saltsjöbaden blir sju av tio tvååringar döpta, vilket är en jämförelsevis hög siffra. Men det är inget kyrkorådet slår sig till ro med.

–Vi vill erbjuda undervisning som gör att man ser något meningsfullt i kyrkan. Vi vill ha en rolig och angelägen kyrka. Om man haft en bra konfirmationstid blir man bra föräldrar och låter döpa sina barn, säger Anita Müllern Aspegren, kyrkorådets ordförande.

För att samtala om dopet bjöd kyrkorådet i Saltsjöbaden in till workshop med Erik Herngren, Maria Ludvigsson och Jonas Eek, för anställda, föreläsare och ytterligare några församlingsbor.

det bättre än andra. När vi lever i orostider söker vi det lilla överblickbara livet. Vad är sant och äkta? Det är centralt för hur kyrkan ska berätta om dopet, att vara sann och att hålla det man lovar. Är dopet äkta, och hur får man det att framstå så? Gränslöshetens tid är över. Dopet måste uppfattas som en del av den berättelse vi måste ha med oss in i vuxenvärlden, säger Erik Herngren.

Börja med tron

När Maria Ludvigssons dotter Märta döptes ville Maria fördjupa sina kunskaper om dopet.

–Jag sökte på Svenska kyrkans centrala webbplats, men där stod ingenting om att dopet är ett sakrament och vad det betyder.

Istället för fakta om vad kyrkan tror, hittade Maria olika människors berättelser om vad de känner och tänker om dopet.

–Varför börjar alltid kyrkan med vad andra tycker? Varför inte med det som är tron: vad dop och sakrament är och hur man beskriver det så att andra förstår? Prata om vad vi tror på och börja med det.

–Det finns en ängslighet att det vi tror på skulle stöta bort människor. Hur vågar man säga Gud välsigne dig utan att det blir pinsamt? Kyrkan måste erbjuda något annat än Svenska Dagbladet, något som är unikt. Hur man renas från synd, tar emot himmelriket och får barnskapets ande, säger Maria Ludvigsson.

Fri, modig och het

Jonas Eek ser kyrkans sätt att kommunicera uppifrån och ned som ett problem. Han anser att det tvärtom bör ske nerifrån och upp, inte minst när det gäller att berätta om dopet och vad det betyder.

–Man kommunicerar inte relationer, man bygger dem. Det är du, som går i kyrkan, som kan berätta vad dopet betyder, vem annars än du som burit fram dina barn till dop. Vi måste våga tala om att kyrkan är mission. Det tar sig tre uttryck: gudstjänst, undervisning och diakoni. Missionen är dopet och missionsbefallningen som slutar med *–och jag är med er alla dagar intill tidens slut*. Det är dopets innehåll och det enda vi ska kommunicera.

–Många tänker namngivning om dopet. Låt gå för det. När vi döper lägger vi till namnet kristen. Namnet är viktigt när det första gången nämns tillsammans med Guds namn och vi säger, må Guds goda ande leda dig på alla dina vägar. Vilken skatt det är, närvarons löfte. Dopets innehåll är vad det är att vara kyrka och människa. Det handlar om en relation. Vi blir till i varandras blick. Barnet får utveckla sin känsla av att vara någon och någons, att vara sedd av Gud, tillhörig och tillräcklig.

–Jag efterlyser en frimodighetens kyrka: fri, modig och het. Tänk om vi kunde vara det som kyrka. En kyrka som är uppriktigt intresserad av den hon möter och modig nog att stå för det som är svårt med trosbekännelsen. En het smittande kyrka, inte ljum, säger Jonas Eek och avslutar:

–Det finns mycket som blir svårt för kyrkan i samtiden, men samtidigt är det gyllene tillfällen.

”JAG ÄR MED FÖR...”

Saltaren stämde träff med två av Saltsjöbadens förtroendevalda för att ta reda på varför de valt att ge tid och kraft till ideellt arbete i församlingen. Om varför de ”är med i kyrkan”.

TEXT: Arne Hyckenberg

Tommy Braathen

Kyrkan är för mig en kulturbärare ”av Guds nåde” som ger oss kontakt med både forntid och framtid. Kulturen är inte bara sång och musik, utan också det fysiska rummet och glädjen skapar en plats för reflexion och lugn för mig.

Jag tror kyrkan är en plats för människor att hitta sig själva och sortera i sina liv, när man behöver det.

Allt för många anser att allt det liturgiska begränsar medan för mig är just det en kontakt till våra rötter.

För mig är vår församling en varm plats på jorden, där man kan pröva sina värderingar utifrån den kristna tron.

FOTO: Arne Hyckenberg

Annika Bouvin

Jag växte inte upp i ett kyrkligt sammanhang. Under konfirmationen tyckte jag väl mest att det var trevligt. Senare träffade jag en pojke som var vaktmästare i kyrkan. Då kom jag med i Kyrkans ungdom. Där insåg jag att jag trivdes och kände att det var hemma.

När jag flyttade till Saltsjöbaden för tretton år sedan kände jag nästan ingen. Då gick jag med i kyrkokören. Det är ett bra sätt att lära känna folk. Jag kom också med i körens styrelse.

Inför kyrkovalet fick jag frågan att ställa upp i kyrkofullmäktige. Det tyckte jag låt roligt. Jag gillar att sitta i möten. Det är mitt sätt att bidra. Det är roligt att arbeta med något som leder någon vart och inte i motvind.

Det finns ett levande engagemang i Saltsjöbaden och man känner att det är kyrkan mitt i byn. Kyrkan är en samlingspunkt som ger trygghet, även för dem som inte är kristna. När det händer något tror ju nästan alla på något. Jag har valt att definiera att jag tror på Gud.

FOTO: Privat

I nästa nummer av Saltaren möter du Fredrik Sparrman och Helena Steen.

Jazzlegend på besök

Svante Thuresson. Jazz i kyrkan är tillbaka. Och denna gång är det med en röst som vi hört i både jazz och lite poppigare sammanhang. Svante Thuresson kommer tillsammans med pianisten Stefan Gustafsson och basisten Hans Backenroth fylla Uppenbarelskyrkans valv med skön musik.

Söndag 20 november kl 16.00, Uppenbarelskyrkan, Entre 180 kr. Elevförband från 15.30.

Globala veckan

Kyrkornas globala vecka är ett tillfälle för kyrkor, församlingar och organisationer att uppmärksamma globala rättvisefrågor

Kyrkornas globala vecka vill sprida kunskap om hur klimatförändringar påverkar förverkligandet av mänskliga rättigheter och ge människor förutsättningar att fatta beslut och agera för en rättvis klimatpolitik.

– Vi kan alla vara med i detta arbete, till exempel genom att höja vår röst och kräva förändring. Vi kan också påverka andra genom att diskutera och dela med oss av vår kunskap och vi kan

agera klimatsmart i vår vardag, säger Maria Bäcklund som är koordinatör för Kyrkornas globala vecka.

Globala veckan firas varje år i november, med avslutning på domssöndagen. I Saltsjöbaden inleds Globala veckan söndag 13 november med Min kyrka och avslutas 20 november med internationellt kyrkkaffe efter mässan.

Under veckan finns en fairtradeutställning samt loppis i församlingshemmet. Torsdag den 10 november blir det också fairtradedecafé på Babysången. Mer information kommer på svenskakyrkan.se/saltsjobaden

Konsert med PianoBasso

På en PianoBasso-konsert får man uppleva den klassiska musiken på ett lågmält och intimt sätt, med en klangbild som för tankarna till Jan Johanssons inspelningar. Bl a kommer stycken av Mozart, Fauré, Purcell och Stenhammar att framföras. PianoBasso är Thomas Gustavsson, piano och Andreas Gustafson, kontrabas. *Fredag 18 november, 19.00, Uppenbarelskyrkan*

Film på Skogsö

Filmen "Vid vägens ände" av dokumentärfilmaren Maud Nycander visas under konstrundan på Skogsö tidigare i höst, men nu finns chans att se filmen igen.

Filmen handlar om Daina som lever i Latgale i östra Lettland, alldeles vid den ryska gränsen. Hon bor tre kilometer från närmaste väg utan varken el eller rinnande vatten. Taket har rasat in. Hon är helt hänvisad till sig själv för att klara sin tillvaro. Dainas båda barn har emigrerat, sonen till Norge och dottern till Italien. När hon känner sig ensam går hon till sin döda mans grav, sitter och pratar med honom som om han levde.

*Torsdag 3 november kl 18.30 Filmvisning, Skogsö kapell.
Vägens ände av Maud Nycander.*

Retreat "Här och nu"

Ett sätt att finna stillhet och närvaro mitt i vår vardag. Lördagen den 12 november är det heldagsretreat i församlingshemmet. Vi startar med kaffe och smörgås. kl 09.00. Tystnaden inleds med andakt. Under förmiddagen ges möjlighet till ledd vandring i närområdet av kyrkan. Under eftermiddagen fortsätter vi i tystnad tillsammans och för den som vill finns material för skapande. Tystnaden bryts med andakt kl 15.30.

Kostnad för lördagen är 150 kr, då ingår kaffe/smörgås, lunch, eftermiddags kaffe/te.

*Retreatledare Annchristine Björk och Camilla Ulén.
Frågor och anmälan till Camilla Ulén, 0761250713
camilla.ulen@svenskakyrkan.se*

SAMTALSGRUPP

Välkommen att vara med i en samtals- och skapargrupp med "Livets Pärlor" i fokus. I denna öppna samtalsgrupp kommer vi mötas i enkelt skapande och i samtal kring livets frågor och funderingar. Samtal och skapande utgår från Martin Lönnebos Frälsarkrans.

**Anmälan Camilla Ulén, 076 125 07 13,
camilla.ulen@svenskakyrkan.se**

EN SVENSK HJÄLTE

Höstens tredje tisdagslunch gästas av Ulf Swenzén som kommer att berätta om Greve Folke Bernadotte och de "Vita bussarna" i andra världskrigets slutskede.

Tisdag 8 november kl 12.00, Församlingshemmet, anmälan senast 4 november, 08-748 19 14, ulrica.hamrin@svenskakyrkan.se.

BABYCAFÉ MED SÅNG

Lek & Sång. Prat & Fika. Under "babysångstunden" sjunger vi både kända och nya sånger tillsammans och barnen får utforska musik och rytmer med sina sinnen.

**Torsdagar kl 09.00-12.00, Församlingshemmet (obs ej 3/11).
Musikstunder: kl 10.00 för barn 1 år och uppåt, kl 11.00 för barn 0-1 år.**

FÖRFATTARSAMTAL

"Vad är en människa?" Om det kommer Bob Hansson att samtala tillsammans med ytterligare en författare (namn kommer i november).

Författarsamtal onsdag 16 november kl 18.30, Saltsjöbadens bibliotek (samarr med Saltsjöbadens bibliotek)

VARJE SÖNDAG

Musik. Texter. Bön. Tystnad. Rörelse. Närhet att ta med sig in i vardagen.

Gudstjänst/mässa, söndagar kl 11.00, Uppenbarelsekyrkan

Saltisbilder. Konserter, människor, gudstjänster, miljöer, stämningsögonblick, bilder från grupper och händelser. 1000-tals bilder från livet i Saltsjöbadens församling hittar du på saltisbilder.smugmug.com

på gång 3/11 - 4/12

ALLA EVENEMANG SKER I UPPENBARELSEKYRKAN UTOM NÄR ANNAT ANGES

Öppet hus Babysång & café.

Lek & Sång. Prat & Fika. Träffa andra barn och föräldrar. Under "babysångstunden" sjunger vi kända och nya sånger tillsammans. **Varje torsdag** 09.00-12.00, Församlingshemmet, musikstunder: kl 10.00 för barn 1 år och uppåt kl 11.00 för barn 0-1 år. (Obs ej 3/11 p g a höstlov)

TORS DAG 3 NOVEMBER

18.30 Filmvisning. Skogsö kapell.
Vägens ände av Maud Nycander.

FREDAG 4 NOVEMBER

17.00 Ljusandakt. Skogsö kapell.
Stillhet & Ro.

LÖRDAG 5 NOVEMBER

11.00 Temagudstjänst. Skogsö kapell.
13.00, 14.00, 15.00 Musikandakter. Skogsö kapell.
18.00 Allhelgonakonsert John Rutter "Requiem" och Felix Mendelssohn "Hear my prayer". Hannah Holgersson, solist, ensemble ur Stockholm Concert Orchestra, Mathias Kjellgren, orgel, Saltsjöbadens kyrkokör, Katja Sjölander, dirigent
Entré 100 kronor. Biljetter säljs vid entrén 1 timme innan.

SÖNDAG 6 NOVEMBER

11.00 Minnesgudstjänst med ljuständning. Vokalensemble Alicia. Björn Paulson, dirigent.

MÅNDAG 7 NOVEMBER

19.00 Kyrkofullmäktige. Församlingshemmet.

TISDAG 8 NOVEMBER

11.45 Lunchandakt.
12.00 Tisdagslunch "En svensk hjälte".
Anmälan senast 4 november, 08-748 19 14, ulrica.hamrin@svenskakyrkan.se.
18.30 Stillhet & Ro. Skogsö kapell.

ONSDAG 9 NOVEMBER

09.00 Morgonbön. Skogsö kapell.
18.30 Samtal & Mässa.
19.00 Au Pair Café. Församlingshemmet.

LÖRDAG 12 NOVEMBER

08.30-15.00 Retreat.

SÖNDAG 13 NOVEMBER

11.00 Min kyrka. Barnkörerna framför en minimusikal. 😊

ONSDAG 16 NOVEMBER

09.00 Morgonbön. Skogsö kapell.

FREDAG 18 NOVEMBER

19.00 Meditativ konsert. PianoBasso, Thomas Gustavsson, piano och Andreas Gustafson, kontrabas.

SÖNDAG 20 NOVEMBER

11.00 Mässa. Saltis gospel. Internationellt kyrkkaffe.
16.00 Jazzkonsert. Svante Thuresson, sång, Stefan Gustafson, piano, Hans Backenroth, kontrabas
Entré 180 kr. Elevförband från 15.30.

ONSDAG 23 NOVEMBER

09.00 Morgonbön. Skogsö kapell.
09.30 Kyrka-För-Skola. 😊
Roliga sånger, fruktstund, ljuständning
18.30 Samtal & Mässa.
19.00 Au Pair Café. Församlingshemmet.

SÖNDAG 27 NOVEMBER 1 ADVENT

10.00 Adventsgudstjänst
11.15 Adventsgudstjänst
13.30 Adventsgudstjänst. Sjötäppan.
14.30 Adventsgudstjänst. Saltsjöbadens sjukhus.
16.00 Barnens adventsgudstjänst 😊

STÄMNINGEN. MUSIKEN. LJUSEN.

Mer information om 1 advent får du in din brevlåda i slutet av november.

ONSDAG 30 NOVEMBER

09.00 Morgonbön. Skogsö kapell.
18.30 Samtal & Mässa.

SÖNDAG 4 DECEMBER 2 ADVENT

11.00 Mässa.

😊 = barnanpassat

Vi ska utifrån den kristna tron, bidra till att människor som vistas och bor i Saltsjöbaden, Kan finna sin Gud, Få en tro som bär, och Leva ett liv i kärlek

KYRKOHERDE

Thomas Arlevall, 748 19 11

ADMINISTRATIV ASSISTENT

Kerstin Braathen, 748 19 09

KYRKOSKRIVARE

Christina Cervin Enell, 748 19 00

FÖRSAMLINGSADMINISTRATÖR

GRAVÄRENDEN

Micke Jakobsson, 748 19 20

PRÄSTER

Anna Höglund, biträdande kyrkoherde
748 19 12

Annchristine Björk, 748 19 10

Camilla Ulén, 748 19 13

FÖRSAMLINGSPEDAGOG/DIAKONIANSVARIG

Ulrica Hamrin 748 19 14

KYRKOMUSIKER

Katja Sjölander, 748 19 15

VAKTMÄSTARE KYRKAN OCH SKOGSÖ

Arne Celius, förman, 748 19 21

Tom Hedberg, 748 19 22

Patrick Bochmann 748 19 23

Tommy Zakrisson, 748 19 06

Ekonomi, 748 19 07

Förskolechef Lena Åhman Blom, 748 19 35

Förskolan Nyckelpigan, 748 19 31-34

KYRKORÅDETS ORDFÖRANDE

Anita Müllern-Aspegren, 748 19 08

KYRKOFULLMÄKTIGES ORDFÖRANDE

Lars Berglund

Du kan också maila oss:

fornamn.efternamn@svenskakyrkan.se

Saltsjöbadens församling

Kyrkplan 2, 133 34 Saltsjöbaden

Tel 748 19 00 Fax 717 49 09

saltsjobaden.forsamling@svenskakyrkan.se

Plusgiro 10 00 64 - 5

Saltsjöbadens Diakoni Bankgiro 119-3440

Ansvarig utgivare: Thomas Arlevall

Korrektur: Lisbet Wennerström

Grafisk form: september

Tryckeri: Typografiska Ateljén 2016

Foto framsidan: Arne Hyckenberg (7, 8)

Guðrun Braugenhardt (6) privat (1, 3, 4)

Andreas Lindström, (2, 5)

svenskakyrkan.se/saltsjobaden

facebook.com/saltsjobaden

twitter.com/merasaltis